

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ ТЕЗАУРУС ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СФЕРИ СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

У статті обґрунтовано актуальність підготовки фахівців сфери соціально-побутових послуг. Розглянуто такі поняття, як «побутова послуга», «підготовка», «фахівець», «система освіти». Надано визначення термінів «сфера соціально-побутових послуг» та «система підготовки фахівців сфери соціально-побутових послуг». У контексті дослідження охарактеризовано поняття «державне управління» та «державне управління освітою».

Ключові слова: побутова послуга, сфера соціально-побутових послуг, підготовка, освіта, державне управління.

Ковальская Н. М. Терминологический тезаурус государственного управления системой подготовки специалистов сферы социально-бытовых услуг Украины.

В статье обосновано актуальность подготовки специалистов сферы социально-бытовых услуг. Рассмотрены такие понятия, как «бытовая услуга», «подготовка», «специалист», «система образования». Предложены определения понятий «сфера социально-бытовых услуг» и «система подготовки специалистов сферы социально-бытовых услуг». В контексте исследования охарактеризовано понятия «государственное управление» и «государственное управление образованием».

Ключевые слова: бытовая услуга, сфера социально-бытовых услуг, подготовка, образование, государственное управление.

Kovalskaya N. M. Terminological thesaurus of government training system sphere of social and personal services in Ukraine.

In the article the relevance of training specialists in social and public services. Are considered such a concept as «consumer services», «training», «specialist», «educational system». Courtesy of the definition of «sphere of social and personal services» and «system of training specialists in social and personal services». In the context of the study describes the concept of «governance» and «public administration education».

Keywords: everyday service, sphere of social and everyday services, training, education, public administration.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сфера соціально-побутових послуг тісно пов'язана зі сферою послуг, їх розвиток забезпечує розв'язання проблем трудової зайнятості, особливо в періоди економічної нестабільності. Розширення асортименту послуг сприяє не лише зростанню задоволеного попиту, а й зростанню попиту на послуги, що зумовлює розвиток економіки навіть в умовах зниження попиту на сировинну продукцію; більш рівномірний розподіл фінансових ресурсів за регіонами. У свою чергу, розвиток сфери соціально-побутових послуг безпосередньо пов'язаний з рівнем життя населення, зростання якого надає можливість витратити більше коштів на послуги, котрі раніше не надавались через низький рівень доходів. Це обумовлює необхідність державного управління системою підготовки фахівців сфери соціально-побутових послуг задля забезпечення її конкурентоспроможними фахівцями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Проблеми побутових послуг розглядаються в дослідженнях В. В. Апопія, Е. Ю. Захарова, О. Б. Моргулець, І. І. Олексіна, Н. О. Шутовської, Т. В. Футало, А. Ю. Язикової. Різним аспектам державного управління, зокрема системою освіти, присвячені праці В. С. Журавського, В. І. Лугового, Т. О. Лукіної, О. В. Орлова, Н. Г. Протасової, І. В. Тимошенко та ін. Але потребує чіткого термінологічного тезаурусу державне управління системою підготовки фахівців сфери соціально-побутових послуг.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – обґрунтувати термінологічний тезаурус державного управління системою підготовки фахівців сфери соціально-побутових послуг.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Сьогодні до різних галузей сфери послуг прикута увага науковців різних наук (державного управління, економіки, соціології, психології), оскільки послуги як важливий вид економічної діяльності впливають на всі процеси життєдіяльності суспільства та є головним індикатором рівня та якості життя за рахунок ступеня задоволеності потреб населення. Сфера послуг глибоко інтегрована в суспільне виробництво, бере участь у загальній системі економічних відносин та постійно розширює свою присутність у суспільному житті. Як відомо, особливість сфери соціально-побутових послуг полягає в «творчому характері» оцінки її результату безпосередньо споживачем, оскільки обслуговування та споживання відбувається майже одночасно з високим відсотком ручної праці, якість якої залежить від індивідуального стилю та кваліфікації робітника, проблем щодо стандартизації методів обслуговування через різноманіття послуг та вимог споживачів. Зауважимо, що побутова послуга залежить від якості її виконання (будь-яке вдосконалення, яке поліпшує споживчі характеристики послуги) та якості обслуговування (сукупність умов, які забезпечують мінімальні витрати часу за максимальної зручності отримання послуги), адже під час покупки побутової послуги споживач ризикує: втратити час; отримати психологічні чи фінансові збитки, нашкодити здоров'ю; втратити соціальний статус. Саме тому оцінювання якості послуги споживачем відбувається тільки після її придбання та споживання, таким чином забезпечення відповідного контролю з боку підприємства сфери обслуговування потребує, зокрема, залучення кваліфікованого персоналу, постійного підвищення його професійного рівня.

Усі вищезазначені аспекти підтверджують потребу в наявності висококваліфікованих фахівців, здатних забезпечити ефективне функціонування сфери соціально-побутових послуг. Саме тому підготовка фахівців сфери соціально-побутових послуг є актуальною, що зумовлює ґрунтовне вивчення та обґрунтування наукових засад її частотної термінології з позиції державного управління.

Базуючись на тому, що «будь-яка термінологічна система уособлює собою концептуальну єдність, ґрунтується на певному задумі, інтелектуальному проекті» [1, с. 13], виникає необхідність термінологічного обґрунтування поняття «державне управління системою підготовки фахівців сфери соціально-побутових послуг».

При цьому зазначимо, що автори енциклопедії з державного управління зауважують: «формування термінів – це процес виникнення і мовного оформлення понять», крім того, «у процесі розробки термінів варто дотримуватися трьох принципів: принципу предметності, тобто наявності власне предмета терміна, принципу однозначності й принципу свідомості, тобто однозначності сприйняття» [1, с. 15–16]. Відомо, що вимоги до термінів у сфері термінології закріплюються Державним стандартом України: однозначна відповідність терміна поняттю; відповідність лексичного значення терміна поняттю, що позначається ним; системність, раціональна стислість; словотворча (дериваційна) достатність; мовна правильність .

Поняття «поняття» концептуально пов'язано з поняттям «термін», тобто «термін» – це ім'я поняття. Термін – слово або словосполучення, яке повинно лінгвістично визначити поняття і його співвідношення з іншими поняттями в межах специфічної сфери [2, с. 41].

На думку науковців, термін, маючи самостійне смислове навантаження може вступати в суперечність з визначенням. Тому «для подолання, пом'якшення такої суперечності, вводячи нові поняття, їх автори ... дають поняттям визначення... У таких випадках первинним є визначення поняття, а не смислове навантаження терміна» [2, с. 42]

У соціологічній енциклопедії зазначено, що поняття – це «вузлова форма руху думки, що узагальнено відображає предмети і явища за допомогою фіксації їх істотних властивостей», а відтак їх розмежовують:

за структурою елементів:

- незбирані, елементами обсягу яких є окремо взяті об'єкти;
- збирані, елементами обсягу яких є сукупність об'єктів, мислима як одне ціле;

за природою об'єктів, що узагальнюються:

- конкретні, що узагальнюють ту чи іншу властивість, ознаку, характеристику;
- абстрактні, котрі стосуються загальних процесів, явищ;

за змістом:

- безвідносні, котрі характеризують об'єкт сам по собі;
- відносні, що характеризують об'єкт через відношення до інших об'єктів;

залежно від обсягу і змісту ознак, за допомогою яких здійснюється узагальнення об'єктів у поняття:

- прості, зміст яких вказує на наявність однієї властивості;
- складні, їх зміст фіксує зв'язок між властивостями та елементами [3, с. 295].

Отже, поняття «система підготовки фахівців сфери соціально-побутових послуг» та «державне управління системою підготовки фахівців сфери соціально-побутових послуг» є збираними, конкретними та відносними. Тому вони потребують тлумачення певних супутніх понять.

По-перше, про поняття «побутова послуга». Відразу зазначимо, що побут є одним з основних компонентів способу життя. Тому на підставі аналізу чинних підходів можна визначити наступні підходи до визначення побутових послуг:

1) під побутовими послугами розуміють вид діяльності суб'єктів: «бізнесу щодо задоволення конкретної побутової потреби індивідуального замовника» [4, с. 23]; «підприємницької діяльності щодо задоволення конкретної побутової потреби індивідуального замовника, пов'язаний із задоволенням конкретної побутової потреби індивідуального замовлення» [5, с. 42];

2) побутова послуга базується на її матеріальності: «побутова послуга – це або найчастіше виробнича жива праця, результатом якого є матеріально-речові предмети, або відновлена вартість предметів, котрі вже використовувалися в домашньому господарстві. Крім цього, це може бути діяльність, яка не має відчутних результатів (споживання може відбуватися у 2-х формах: ринковій та неринковій), а задовольняти індивідуальні потреби людей, обумовлені їх фізіологічними особливостями, станом повсякденного життя та інтелектом» [6, с. 11]; «побутові послуги – це діяльність, товар матеріальної або нематеріальної форми, що задовольняє конкретну, індивідуальну побутову потребу людини» [7, с.225].

Таким чином, можна дати наступне визначення: побутова послуга – праця, втілена в тій або іншій споживчій вартості, спрямована на задоволення повсякденних, життєво важливих потреб, забезпечення нормальної життєдіяльності особистості та поліпшення побуту і якості життя людини.

По-друге, про поняття «сфера соціально-побутових послуг». Сьогодні побутові послуги розглядаються як соціально значущі змішані блага. Лукашевич М. П. та Мигович І. І. наголошують, що за рахунок охоплення сукупності проблем людського життя соціальне немовби входить в інші відносини, однак не зливається з ними, не розчиняється в них. Тобто соціальні процеси можуть стосуватися всього людства, окремого суспільства, його конкретних сфер, аспектів, структурних частин. Слушним є зауваження науковців, що поняття «соціальне» часто вживається в значенні «суспільне» та охоплює життєдіяльність людського суспільства загалом. Отже, «соціальне – це особливий аспект суспільних відносин, що виникає у процесі спільної діяльності індивідів і соціальних спільностей у конкретно-історичних умовах, виявляється у їх ставленні одне до одного, до свого становища в суспільстві, до явищ і процесів суспільного життя» [8, с. 8–9]. У соціальній енциклопедії «соціальна сфера – забезпечувана суспільством система підтримки постійного відтворення суб'єктів соціального процесу» [3, с. 347].

Зважаючи на це, вважаємо, що сфера соціально-побутових послуг – це об'єднання організацій, установ, закладів різних форм власності й приватних осіб, котрі задовольняють потреби індивідів у процесі надання (як основних або допоміжних) конкретних побутових послуг на платній або безкоштовній основі.

По-третє, про поняття «фахівець». У словнику української мови «фахівець – той, хто досконало володіє якимсь фахом, має високу кваліфікацію, глибокі знання з певної галузі науки, техніки, мистецтва тощо; спеціаліст» [9]. Зауважимо, що в Державному класифікаторі професій у категорію «персонал – фахівці» вкладається розуміння володіння професіями, що потребує знань з однієї чи більше галузей наук, яким відповідає кваліфікація фахівця з вищою або післядипломною освітою для керування складними технічними комплексами чи їхнього обслуговування. Саме така людина є конкурентоспроможною на ринку праці впродовж свого життя після того, як її було віднесено до категорії «професіонали», тобто людина отримала високий рівень знань з різних галузей наук (соціальних, природознавчих чи технічних) і має кваліфікацію спеціаліста/магістра [10].

По-четверте, про поняття «підготовка». В тлумачному словнику української мови зазначено, що «підготовка – запас знань, навичок, досвід і т. ін., набутий у процесі навчання, практичної діяльності» [11]. Слід зазначити, що в межах нашого дослідження підготовка тісно пов'язана з поняттям «система освіти».

П'яте, про поняття «система». Стосовно нього існує багато тлумачень, кожне з яких розглядає відповідні ознаки побудови системи та способи функціонування. Зокрема, в соціологічній енциклопедії систему визначено як «цілісність взаємопов'язаних елементів з міцними і впорядкованими зв'язками» [3, с. 329]. Авторами Енциклопедії державного управління система розглядається як «сукупність взаємопов'язаних елементів, що утворює певну цілісність, властивості якої не зводяться до арифметичної суми властивостей її елементів» [12, с. 12]. Слід зауважити, що на думку Дж. де С. Коутиньо, «опис системи передбачає визначення тієї соціальної функції, яку вона повинна виконувати. Конструкція системи – це встановлення елементів, котрі вона повинна містити, і способу взаємного поєднання цих елементів» [13, с. 67].

Саме з огляду на системний підхід доцільно розглядати систему як сукупність різних елементів та взаємозв'язків між ними. Під системним підходом переважно розуміється «комплексний усебічний розгляд соціальних об'єктів і явищ як єдиного цілого з урахуванням усіх взаємозв'язків об'єктів, їх властивостей і накладених обмежень» [14, с. 28]. Саме системний підхід дозволяє уявити підготовку фахівців сфери соціально-побутових послуг як цілісну систему, що складається з певних елементів, котрі виконують окремі функції в межах системи, допомагаючи їй досягти поставлених цілей.

Зважаючи на те, що підготовка фахівців відбувається в системі освіти, необхідне обґрунтування термінологічного сполучення «система освіти». Зокрема, «освіту необхідно розглядати як функціонально обов'язковий соціальний інститут найвищого рівня значущості, завдяки якому функціонує соціально-генетичний механізм держави та її інститутів, а також суспільства в цілому, що визначає та забезпечує становлення й удосконалення особистості, набуття, передачу та розроблення нових наукових знань, надбань культури від покоління до покоління» [15, с. 68]. Так, згідно зі статтею 28 Закону України «Про освіту» «система освіти складається з навчальних закладів, наукових, науково-методичних і методичних установ, науково-виробничих підприємств, державних і місцевих органів управління освітою та самоврядування в галузі освіти» [16, с. 20], а відповідно до статті 11 цього Закону до системи державних органів управління і органи громадського самоврядування належать:

центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти;

центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері освіти;

центральні органи виконавчої влади, яким підпорядковані навчальні заклади;

орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим у сфері освіти;

місцеві державні адміністрації і органи місцевого самоврядування, а також утворені місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування структурні підрозділи з питань освіти (місцеві органи управління освітою) [16, с. 8].

У цьому контексті заслуговує на увагу ґрунтовний аналіз І. В. Тимошенкова освіти як системи і в той же час елемента/підсистеми системи більш високого порядку – суспільства в цілому, де вона «реалізує свої цільові функції, виходячи з цілей, завдань і стандартів, які притаманні конкретному суспільству». Це дозволяє автору зробити висновок, що у взаємодії систем «суспільство» – «освіта», з одного боку, освіта завжди відображає соціальне замовлення суспільства на знання. З іншого – формування та реалізація тієї чи іншої моделі системи освіти (формування знань) здійснюють суттєвий вплив на суспільство в цілому, і, таким чином, сама формує соціальне замовлення на той чи інший тип знань. Ґрунтуючись на історичних відомостях, дослідник стверджує, що розвиток систем «суспільство» та «освіта» є результатом взаємодії сукупності екзогенних (надходять ззовні) та ендогенних (внутрішніх) факторів розвитку. Останні відіграють пріоритетну роль у динаміці освіти, коли розвиток суспільства знаходиться в умовах високої нестабільності [17, с. 23–24]. І. В. Тимошенко, розглядаючи систему освіти в дзеркалі економічної науки, зауважує, що завдання подолання кризи освітньої системи за своєю суттю зводяться до визначення практичних механізмів, реалізація яких повинна дозволити вивести систему освіти з кризового стану в усіх його основних виявах та привести у відповідність з тими вимогами, які висуваються до неї сучасним суспільством. А саме: перетворити освіту в ключовий фактор його розвитку і на основі цього забезпечити динамічне економічне зростання та підвищити ефективність соціально-економічного розвитку; забезпечити зростання добробуту членів суспільства, їх соціального статусу та ступеня соціальної мобільності; посилити систему національної безпеки в умовах різкого загострення глобальної нестабільності та конкуренції [17, с. 10–11]. Зазначимо, що суспільство, в якому знання стають капіталом і головним ресурсом економіки, висуває нові жорсткі вимоги до загальної й професійної освіти.

Зараз «освіта розглядається не тільки як основа ефективного застосування виробничого потенціалу працівника, але й як база для розвитку творчого потенціалу, здатності самостійно ухвалювати рішення, продукувати нові ідеї. За таких умов можна говорити про розвиток надлишкової освіти, що розглядається як освіта з метою безмежного самовдосконалення ... саме в теорії інтелектуального потенціалу, в якій акцентується увага на конкурентних перевагах фахівців на ринку праці» [18, с. 27–28]. На нашу думку, систему освіти спрямовано, зокрема, на виконання певних суспільних завдань: відтворити соціальну структуру суспільства; забезпечити професійну підготовку та ефективну соціалізацію людини впродовж життя. Тому система управління освітою потребує постійної уваги, адже загострення проблем в умовах розриву між стрімким розвитком суспільного життя та традиційною системою освіти, а також її якості гальмують соціально-економічний розвиток країни.

Шосте, щодо поняття «державне управління». Англійсько-український словник термінів і понять з державного управління визначає державне управління як «широке й аморфне поєднання теорії й практики, покликане сприяти кращому розумінню дій уряду та зміцненню його зв'язку з суспільством, яким він править, а також заохочувати державну політику, чутливішу до соціальних потреб, і запроваджувати таку адміністративну практику державних бюрокрацій, що спрямована переважно на ефективність, продуктивність і дедалі більшою мірою на задоволення людських потреб» [19, с. 95]. В Енциклопедії державного управління «державне управління – діяльність держави (органів державної влади), спрямована на створення умов для якнайповнішої реалізації функцій держави, основних прав і свобод громадян, узгодження різноманітних груп інтересів у суспільстві та між державою і суспільством, забезпечення суспільного розвитку відповідними ресурсами» [1, с. 157]. Ми погоджуємось з думкою О. В. Орлова що «державне управління можна сприймати як процес розвитку держави як складної системи, а можна – як результат сукупної діяльності органів державного управління» [2, с. 32].

І, нарешті, про державне управління освітою. В колективній монографії «Реформування освіти в Україні: державно-управлінський аспект» зазначено, що державне управління освітою є «особливим видом професійної діяльності, яка спрямована на систему освіти з метою забезпечення її життєдіяльності та розвитку у зв'язку із зміною обставин» і «окрема галузь державного управління, яка забезпечує планомірний вплив на освітню сферу, що ґрунтується на законах та інших нормативних актах, й спрямована на розвиток цієї цілісної системи» [20, с. 8–9]. Автори наголошують, що державне управління освітою «розглядається як певний вид діяльності органів держави, що має виконавчий та розпорядчий характер і полягає в організуючому впливові на суспільні відносини у сфері освіти шляхом застосування державно-владних повноважень, включає в себе цілеспрямоване вироблення, прийняття та реалізацію організуючих, регулюючих і координуючих впливів на освітню сферу» [20, с.9].

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі.

Отже, система підготовки фахівців сфери соціально-побутових послуг – це розгалужена мережа навчальних, професійно-технічних, вищих навчальних закладів, підприємств та організацій сфери СПП, діяльність яких цілеспрямовано на забезпечення сфери соціально-побутових послуг конкурентоспроможними фахівцями, в яких сформовані інтегральні компетенції та мотивація безперервно підвищувати свій професійний рівень щодо надання якісних побутових послуг.

Список використаних джерел:

1. Енциклопедія державного управління : у 8 т. – Т. 1 : Теорія державного управління / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : В. М. Князев (співголова), І. В. Розпутенко (співголова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – 748 с.
2. Орлов О. В. Інноваційні процеси в державному управлінні [Текст]: монографія / О. В. Орлов. – Х. : Вид-во ХАРІ НАДУ «Магістр», 2012. – 196 с.
3. Соціологічна енциклопедія / Укладач В. Г. Городяненко. – К. : Академвидав, 2008. – 456 с.
4. Апопій В. В. Організація і технологія надання послуг : навч. посіб. / В. В. Апопій, І. І. Олексін, Н. О. Шутовська, Т. В. Футало ; за ред. В. В. Апопія. – К. : ВЦ «Академія», 2006. – 312 с.
5. Моргулець О. Б. Менеджмент у сфері послуг : навч. посіб. / О. Б. Моргулець. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 384 с.
6. Захарова Е. Ю. Бытовые услуги в условиях рыночных отношений [Текст] : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.01 / Е. Ю. Захарова; Томский ун-т. – Томск, 1996. – 20 с.

7. Язикова А. Ю. Теоретичні аспекти класифікації побутових послуг / А. Ю. Язикова // Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки. – 2009. – № 4. – Т. 1. – С. 225–229
8. Лукашевич М. П. Теорія і методи соціальної роботи : навч. посіб / М. П. Лукашевич, І. І. Мигович. – 2-ге вид., доп. і випр. – К. : МАУП, 2003. – 168с.
9. Словник української мови : в 11 томах [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sum.in.ua/p/10/570/2>.
10. Державний класифікатор України: класифікатор професій (із змінами і доп.) ДК 003-95. – К. : Соцінформ, 2001. – 584 с.
11. E-slovník. Тлумачний словник української мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eslovnik.com/search/search/?search>.
12. Енциклопедія державного управління : у 8 т. – Т. 2: Методологія державного управління / Нац. акад. держ.упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. П. Сурмін (співголова), П. І. Надолішній (співголова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – 692с.
13. Дж. Де С. Коутиньо. Управление разработками перспективных систем : пер. с англ. / Коутиньо Дж. Де С. ; пер. В. И. Кондратенко, Ю. А. Савослицкий ; под ред. О. Л. Смирнова. – М. : Машиностроение, 1982. – 448 с.
14. Корбутяк В. І. Методологія системного підходу та наукових досліджень : навч.посіб. / В. І. Корбутяк. – Рівне : НУВГП, 2010. – 176 с.
15. Журавський В. С. Вища освіта як фактор державотворення і культури в Україні [Текст] : монографія / В. С. Журавський ; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Інститут вищої освіти АПН України. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – 416с.
16. Законодавство України у сфері освіти та професійного навчання (Верховна Рада України, Комітет з питань науки і освіти) / Упор. Б. Г. Чижевський, В. П. Головінов, Є. В. Красняков, М. М. Шевченко. – К. : Парламентське видавництво, 2013. – 376 с.
17. Тимошенко І. В. Система образования в зеркале экономической науки [Текст] : монографія / І. В. Тимошенко ; Нар.укр. акад. – Харьков : Изд-во НУА, 2005. – 296 с.
18. Взаємодія ВНЗ та ринку праці у дзеркалі соціології [Текст] : монографія / А. А. Мельниченко, А. М. Іщенко, О. А. Касаткіна, С. В. Мельниченко ; Нац. тех. ун-т України «Київський політехнічний ін-т» ; за заг. ред. А. А. Мельниченка. – К. : «Освіта України», 2009. – 188 с.
19. Англійсько-український словник термінів і понять з державного управління / Уклали Г. Райт та ін. ; пер. В. Івашко. – К. : Основи, 1996. – 128 с.
20. Реформування освіти в Україні: державно-управлінський аспект [Текст] : колективна монографія / Н. Г. Протасова, В. І. Луговий, Т. О. Лукіна та ін. ; за заг. ред. д-ра пед. наук, проф. Н. Г. Протасової. – К., Л. : НАДУ, 2012. – 459 с.

*** Ковальська Наталя Михайлівна – кандидат педагогічних наук, доцент, докторант кафедри управління освітою Національної академії державного управління при Президентові України.**